

ОШМУДА АКАДЕМИЯЛЫК МОБИЛДҮҮЛҮКТҮ ӨНҮКТҮРҮҮ

РАЗВИТИЕ АКАДЕМИЧЕСКОЙ МОБИЛЬНОСТИ В ОШГУ DEVELOPMENT OF ACADEMIC MOBILITY IN OSH STATE UNIVERSITY

«Мен өзүмдү чоң жана бактылуу үй-бүлөнүн мүчөсү катары сезем»

Аннотация: Бул макалада дүйнөлүк билим берүү мейкиндигиндеги ЖОЖдор аралык интеграцияны, ички жана тышкы мобилдүүлүктү активдештирүү жана академиялык алмашууну күчөтүү программалары каралган.

Аннотация: В статье рассматривается проблемы интеграции высшего образование в глобальное образовательное пространство, развития внешней и внутренней мобильности, вопросы активизации академического обмена.

Abstract: The article deals with the problems of integration of higher education in the global educational space, the development of internal and external mobility, the issues of activation of academic exchange.

Түйүндүү сөздөр: интеграция, ааламдашуу, интеграция, мобилдүүлүк, академиялык алмашуу, активдештирүү.

Ключевые слова: интеграция, глобализация, мобильность, академический обмен, активизация.

Key words: integration, globalization, mobility, academic exchange, activation.

ОшМУ билим берүү жаатындагы бир нече эл аралык, ата мекендик программалар, ассоциациялар, уюмдар менен көп жылдан бери жемиштүү иштеп келүүдө.

Акыркы беш жылда ОшМУнун эл аралык байланыштарынын географиясы өтө кеңейди. Дүйнөлүк университеттер менен өз ара кызматташуу, академиялык мобилдүүлүк, стажировкалар, билим берүү жана илимий багытта биргелешип иштөө боюнча эки тараптуу келишимдерге кол коюлуп, көзгө көрүнөрлүк иштер жасалды.

ОшМУнун эл аралык байланыштар бөлүмү (ЭАББ) - тышкы жана ички алакаларын тескеген түзүм. Ал 1996-жылы октябрь айында ачылып, бүгүнкү күнгө чейин университеттин дипломатиялык саясатын жүргүзүп келүүдө. Чет өлкөлүк жана ата мекендик ЖОЖдор, эл аралык уюмдар, программалар, фонддор, өкүлчүлүктөр менен мамиле түзүү жана кызматташтык горизонтун кеңейтүү болуп саналат. ЭАББнын ишмердүүлүгүнүн негизги принциптери төмөнкүлөр: - эл аралык билим берүү мекемелер менен ОшМУнун мамилелерин өнүктүрүү, байланышын күчөтүү, -чет өлкөлүк жана ата мекендик ЖОЖдор менен академиялык мобилдүүлүк жүргүзүү, илимий сапарларды, стажировкаларды, жайкы мектептерди уюштуруу, университетке инвестиция тартуу, гранттарды алганга жетүү. Учурда Академиялык мобилдүүлүк боюнча чет жерде окуп келген жаштардын саны өсүүдө. Студенттерге коңгуроо иретинде, окуу жайдагы мүмкүнчүлүктөр боюнча кабардар кылууну чечтик. Башка өлкөдө окуп билим алып келүү үчүн кандай мүмкүнчүлүктөр бар жана кайда барып билим алып келсе болот деген темада студент досторго бөлүшкүбүз келди.

Биздин студенттик жашообузда өз алдынча өнүгүүгө түздөн-түз таасир эткен программалар жана студенттик мобилдүүлүк жөнүндө сөз кылмакчыбыз.

ОшМУ бүгүн билим экспортун өнүктүрүп жаткан Кыргызстандагы алдыңкы университет болуп таанылды [1].

Академиялык алмашуу программалары

ОшМУ билим берүү жаатындагы бир нече эл аралык, ата мекендик программалар, ассоциациялар, уюмдар менен көп жылдан бери жемиштүү иштеп жатат. Алардын белгилүүлөрү төмөнкүлөр:

«Эразмус+» - бул Евро биримдиктин 2014-2020-жылдар аралыгында жаштарга билим берүүгө, аларды кесипкөйлүккө үйрөтүүгө жана спорттук иш-чараларга катыштырууга багытталган **стипендиялык программа**. Евро Биримдикке мүчө өлкөлөрдүн ошондой эле Исландия, Македония, Түркиянын университеттеринин ортосунда студенттер, магистранттар, докторанттар жана кызматкерлер академиялык алмашууга эркин катыша алышат.

Окуп келүүнүн мөөнөтү студенттер магистранттар үчүн 1 семестрден 1 жылга чейин, ал эми тажрыйба алмашуу, сабак берүү үчүн бааруучу окутуучуларга – 2 жума. Учурда ОшМУнун программасынын алкагында Испания, Эстония, Польша, Турция өлкөлөрүндөгү университеттер менен иштешип келе жатат [2].

» **Мевлана**»-Түркиянын жана башка өлкөлөрдүн жогорку окуу жайларынын ортосунда студенттери, окутуучуларды **алмашууга багытталган гранттык программа**. Ал 2011-жылдан бери активдүү иштеп келе жатат. Студенттер, магистранттар 1 семестрден 1 жылга чейин өз адистиги боюнча окуп келишсе, окутуучулар эки жумага же бир айга өзүнүн предмети боюнча түрк же англис тилинде сабак өтүү үчүн жиберилет.

Мевлана программасынын башка программалардан айырмасы белгилүү бир географиялык аймак *боюнча иш жүргүзбөйт, тескерисинче, программага дүйнөдөгү бардык жогорку окуу жайлары* катыша алат [3].

ДААД (академиялык алмашуулардын германиялык кызматы). Германиянын билим алмашуу программасы «ДААД» программасынын негизги максаты Чет өлкөлүк билим берүү мекемелери, биринчи кезекте, студенттер менен окумуштуулардын ортосунда академиялык алмашуу мамилелерин колдоо, өнүктүрүү болуп эсептелет.

«ДААД» программасына магистранттарды жана студенттерди каттоо ОшМУда жыл сайын **октябрь айында өткөрүлөт**. Бишкектеги өкүлчүлүгүнүн кызматкерлери келип, компьютердик тестирлөө өткөрүшөт. Тесттен жогорку балл алгандар Германияда окуп, иштеп келүүгө жолдомо алышат. Бул программага катышууну каалагандар немец тилин В1 деңгээлинде билүүсү зарыл [4].

ШКУУ (Шанхай кызматташтык уюмунун университеттери). Бул – Азиянын территориясындагы эл аралык билим берүү программасы, университеттер тармагы. Ага Кыргызстан, Кытай, Казакстан, Россия, Тажикстан, Өзбекстан өлкөлөрү мүчө, ал эми Иран, Индия, Монголия, Пакистан байкоочу өлкө катары кирет. ШКУУнун университеттеринин алкагында жогорку квалификациялуу кадрларды маданий, илимий билим берүүчүлүк жана экономиялык кызматташтык боюнча даярдоо төмөнкү беш багыт боюнча жүргүзүлөт: **аймак таануу, экология, энергетика, IT-технология, нанотехнология**. Бул программанын жардамында ОшМУ жогоруда аталган өлкөлөрдүн окуу жайларына магистранттарды 1 семестрден 1 жылга чейинки мөөнөткө академиялык алмашууга жиберет. Каалоочуларды каттоо жана гранттык орундарды ээлөө ар жылы **март-апрель айларында** Эл аралык байланыштар бөлүмүндө жүргүзүлөт. Эскерте кетсек, ШКУУнун алкагында барып окуп келүүчү магистранттарга кабыл алуучу окуу жай стипендия жана жатаканадан орундуктарды акысыз берет [5].

ИТЕС (Индиянын техника жана экономика багыттарда кызматташуу программасы). Индия өкмөтү каржылаган жогорку окуу жайлардын окутуучуларынын ортосунда академиялык мобилдүүлүктү, тажрыйба алмашууну, долбоорлорду биргеликте ишке ашырууну өнүктүрүүгө багытталган эл аралык стипендиялык программа. ОшМУнун окутуучулары проекттин кызматынан 2010-жылдан бери жигердүү пайдаланып келишүүдө. Ушул мезгилге чейин 50гө жакын окутуучу Индиянын ар кайсы шаарларындагы университеттерде тажрыйба алмашып, саякаттап келишти. Окуу тажрыйба алмашуу мөөнөтү 2 жумадан 3 айга чейин. Каттоо онлайн режиминде анкета толтуруу аркылуу ар жылы сентябрь айынан декабрь айына чейин жүргүзүлөт. Тандалып алынган катышуучулар өздөрүнө ыңгайлуу мезгилди тандап барып келишет жана ай сайын 25 миң сомго чейин стипендия алып турушат.

Программа башка мамлекетте окуп, тажрыйба алмашып сабак берип жана кооз жерлерге саякат жасап келүүгө карата кенен мүмкүнчүлүктөрдү жаратат

2016-жылдын 21-майында Ош мамлекеттик университетинде Кыргызстандын жети облусунун жети мамлекеттик жогорку окуу жайларынын ректорлору «**Ош декларациясына» кол коюшкан.** “Ош декларациясынын” демилгечиси Ош мамлекеттик университети болду. Декларацияда университеттер аралык педагогикалык тажрыйба алмашуу, студенттерди алмашып билим берүү, жаш окумуштууларды башка ЖОЖдун өрнөктүү профессорлорунун сабактарына катыштыруу, профессорлорду бири-бирине алмашуу менен конференция, симпозиумдарды, онлайн-лекция, видео-конференцияларды уюштуруу сыяктуу ички академиялык мобилдүүлүктү өнүктүрүү иш-аракеттери камтылган.

Студенттерди жиберүүнү жана кабыл алууну университеттердин Эл аралык байланыштар бөлүмдөрү жүргүзүшөт. Кабыл алуучу окуу жай студенттерди каттоо жазгы семестрге-декабрь айында, күзгү семестрге-май айында бир жылда эки жолу жүргүзөт.

Ош декларациясы жана анын максаты

Декларацияны кабыл алуу иш-аракети республиканын жогорку окуу жайларынын ички өнөктөштүк байланыштарын жакшыртып, алардын достук көпүрөсү болуу менен билимдүү жана бирдиктүү жаштарды тарбиялоодо өзүнүн үзүрлүү салымын кошууга багытталган. Ал төмөнкүдөй **максаттарды** көздөйт:

- Мамлекеттик жана университеттик деңгээлдеги иш-чараларды өткөрүп, өлкөнүн ички бүтүндүгүн жана окуу жайлар ортосундагы достукту чыңдоо.

- Ааламдашуу доорунда дүйнөлүк билим берүү мейкиндигиндеги ЖОЖдор аралык интеграцияны, мобилдүүлүктү активдештирүү жана ички академиялык алмашууну күчөтүү, студенттерди жаңы окуу чөйрөсүнө аралаштырып, сабакка болгон атаандашууларын күчөтүү жана аларды коомчулук менен тил табышууга үйрөтүү;

- ЖОЖдор арасында педагогикалык тажрыйба алмашууну өнүктүрүү, белгилүү окумуштуулардын жана профессорлордун, доценттердин конок лекцияларын, ачык сабактарын уюштуруу жана алардын стажировкалардан өтүүлөрүн камсыздоо;

- Профессордук-окутуучулук курамдын илимий изилдөө иштерин биргелешип жүргүзүүгө шарттарды түзүп берүү, илимий-практикалык конференцияларды, симпозиумдарды, он-лайн, телелекцияларды, видеосабактарды уюштуруу;

- Баллон системасындагы кредиттик технологияны жемиштүү колдонуу менен бирге билим берүү жараянында студенттердин академиялык эркиндүүлүгүн күчөтүп, жеке траекториясын кеңейтүү ж.б.

Ош декларациясынын алкагында ар жылы мүчө окуу жайларда студенттик фестивалдар, маданий-массалык, концерттик, оюн-зоок программалар менен коштолуп

таланттуу студенттерге дипломдор, ардак грамоталар, сертификаттар ж.б. сыйлыктар тапшырылып келет

Ошондой эле Италия, Эстония, Испания, Германия, Кытай, Индия, Россия, Түркия, Казакстан, Өзбекстан, Түркмөнстан, Таджикстан, Корея, Япония жана башка өлкөлөрдөгү алдыңкы университеттер менен болгон байланыштар, академиялык алмашуу программалары, эки тараптуу кызматташтыктарга кеңири жол ачылды.

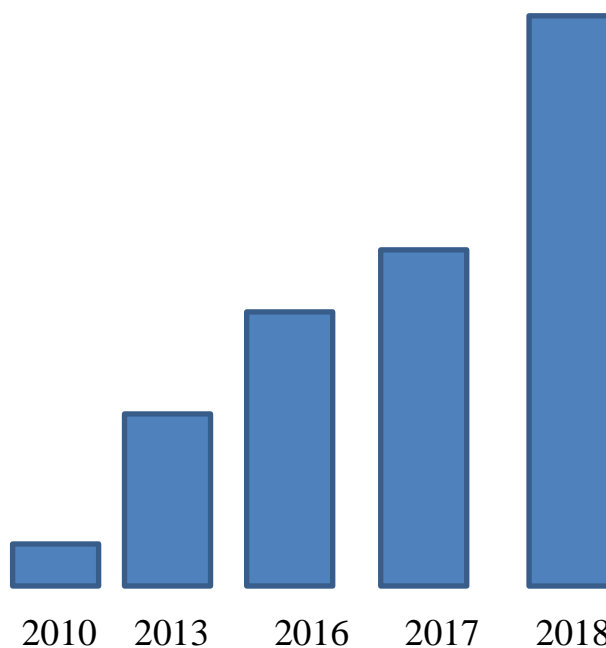
Учурда билим алуунун аянты, арышы кеңейүүдө. Академиялык мобилдүүлүк боюнча чет жерде окуп келген жаштардын саны өсүүдө. Ош мамлекеттик университети дүйнөнүн 33 өлкөсүндөгү 199 университет менен эки тараптуу кызматташып келет. Алардын ичинен 50 университет менен тыгыз иш алып барат.

Буга чейин ОшМУ Россиянын 33 жогорку окуу жайы менен кызматташып, окутуучулар, студенттер, магистранттар академиялык мобилдүүлүк программаларынан өтүп келген. Март айындагы форумдун алкагында жалпысынан 12 жогорку окуу жайы менен кызматташуу келишимдерине кол коюлуп, кызматташуунун алкагы кеңейди.

Учурда бир жылда ОшМУдан 1000ден ашуун студенттер, 300дөн ашуун окутуучулар чет өлкөлөрдөгү университеттерде 1 айдан 1 жылга чейинки аралыкта билим, тажрыйба алып келишүүдө. Окутуучулардын, студенттердин чет өлкөлөрдөн билим алуусуна шарт түзүү максатында университетте көп тилдүүлүк боюнча алгылыктуу иштер жүргүзүлүп, каалоочулар үчүн тил үйрөтүүчү курстар уюштурулуп келет.

ОшМУнун ректору академиялык мобилдүүлүк боюнча ааламды айланып келген окутуучулар жана студенттер менен жолугушуу уюштуруп мобилдүүлүктөн алган **таасирлерин жана ийгиликтерин** дайыма бөлүшүп турат.

Чет өлкөдө окуп келген ОшМУнун студенттеринин динамикасы.

Чет өлкөгө окуп келүүнү самаган университеттин бардык факультет, колледждеринен студенттер, магистранттар керектүү маалыматтарды ОшМУнун эл аралык байланыштар бөлүмүнүн адистери тарабынан алышса болот [7].

Адабияттар:

1. Кут “Билим” газетасы №47-48 28 2018
2. [erasmus-mundus/erasmus-mundus](https://www.erasmus-mundus.org/)
3. <http://www.daad.kg/ru> , <https://www.daad.de/deutschland/stipendium/hinweise/en/27351-guidelines/>
4. tyup.net/page/shanhaj-kyzmattashtyk-ujumu

5.bilim. Akipress, org

6.http://bilim.akipress.org/unews/un_post:14294/?f=cp

7. Нур газетасы. 2019, март